

Ve školním roce 2013/2014 dochází v České republice na 2. stupni základních školách k významným změnám v jazykovém vzdělávání. Vstupuje v platnost upravený rámcový vzdělávací program, v němž je další cizí jazyk přeřazen z doplňujících vzdělávacích oborů do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, což v praxi znamená, že se žáci základních škol budou povinně učit druhý cizí jazyk nejpozději od 8. ročníku. Dnešní přílohu jsme proto věnovali jazykové výuce na českých základních školách. Najdete tu hodnocení České školní inspekce, reportážní pohled do dvou konkrétních škol a mozaiku nových možností, které lze využít při výuce cizího jazyka.

ČŠI: TRENDY VE VÝUCE CIZÍCH JAZYKŮ

Změny v koncepci jazykového vzdělávání souvisejí s potřebou rozvíjení jazykových a komunikativních dovedností žáků a zároveň reagují na výzvy Rady Evropy a Evropské komise k podpoře mnohojazyčnosti a výuky dalších cizích jazyků. Podpora mnohojazyčnosti je již zcela běžná ve většině zemí EU. Na základě výzkumu, který byl v roce 2010 proveden ministerstvem školství a jeho přímo řízenými organizacemi ve vybraných evropských zemích, lze konstatovat, že téměř ve všech zemích bývalého východního bloku kromě České republiky byl další cizí jazyk v minulých letech již do kurikula zařazen jako povinný, a to v průměru od 7. ročníku.

Situace v tuzemském vzdělávání v cizích jazycích je spolu s dalšími tématy průběžně sledována na všech typech škol Českou školní inspekcí. Ve školním roce 2011/2012 prováděla ČŠI v této oblasti kromě pravidelného sledování v průběhu inspekční činnosti na základních školách také dotazníkové šetření (zapojeno 3395 základních škol), které poskytlo podrobnější informace o hlavních problémech a trendech v oblasti jazykového vzdělávání.

Jedním z faktů, na které v tomto směru ČŠI poukázala, je skutečnost, že znalosti z angličtiny žákům často předávají učitelé, kteří sice mají potřebnou kvalifikaci z pohledu zákona, ale nemají angličtinu ve své oborové aprobaci. Angličtina je přitom na českých školách nejrozšířenějším vyučovaným cizím jazykem, podobně jako je tomu v ostatních evropských zemích. Druhým nejčastěji vyučovaným jazykem je německý jazyk, avšak zájem o něj ze strany žáků a rodičů na českých školách výrazně poklesl.

S výukou cizího jazyka děti stále častěji začínají již v předškolním vzdělávání. Mateřské školy nabízely převážně angličtinu, o němčinu nebo jiný cizí jazyk byl zájem poměrně malý. Ve více než polovině mateřských škol, které ve školním roce 2011/2012 ČŠI navštívila, zajišťovali výuku cizího jazyka externí lektori (52,8 % MŠ), kmenoví učitelé vyučovali v 38,8 % MŠ. Nepříznivým zjištěním byl vysoký podíl učitelů (49,4 %), kteří neabsolvovali specializovanou přípravu v oblasti jazykové propedeutiky, tedy i když dostatečně ovládali cizí jazyk, nemuseli vždy plně ovládat metody a postupy vhodné pro vzdělávání dětí předškolního věku.

Předškolní vzdělávání cizích jazyků většinou nemá návaznost

Po nástupu do 1. ročníku ZŠ dochází ve výuce cizího jazyka zpravidla k dvouleté pauze, protože výuka prvního cizího jazyka probíhá na ZŠ nejčastěji až od 3. ročníku. Pozitivním zjištěním proběhlého šetření bylo, že přibývá základních škol, které vyučují

základních škol, ve kterých učitelé k výuce využívali metodu CLIL, která spočívá v integrované výuce předmětu různého zaměření a cizího jazyka.

Ve sledovaném roce 2011/2012 tuto metodu využili učitelé cizího jazyka v 9,1 % základních škol. Nadále však přetrvává nedostatek pedagogických pracovníků podrobně seznámených s touto metodou.

Výsledky znalostí žáků v cizích jazycích

Podle zjištění ČŠI výrazně poklesl počet škol, které ve vlastním hodnocení žáků využívaly Společný evropský referenční rámec nebo Evropské jazykové portfolio, které kromě sledování úrovně zvládnutých dovedností v CJ žákům poskytují možnost přemýšlet o svém učení. ČŠI uskutečnila v uplynulém školním roce

ilustrační foto

angličtinu již od prvního ročníku, nebo že škola nabízí jazyk alespoň ve formě zájmového kroužku. Ve školním roce 2010/2011 se na základních školách učilo angličtinu 96,3 % žáků, ve školním roce 2011/2012 to bylo již 98,5 % žáků. Množství vyučovacích hodin věnovaných tomuto jazyku je relativně dostatečné. Naopak výuce druhého cizího jazyka nebyl v řadě škol vyčleněn adekvátní prostor a výuka mnohdy probíhala v odpoledních hodinách nebo v rámci kroužků. Na základních školách neměla dostatečnou kvalifikaci k výuce angličtiny téměř třetina učitelů. Lze však vysledovat pozitivní trend, protože stále větší počet učitelů se zapojuje do dalšího jazykového vzdělávání. Výsledky šetření ukázaly, že se do něj zapojilo 43,1 % učitelů cizího jazyka. V navštívených základních školách byl zjištěn rovněž pouze nízký podíl rodičů mluvčích vyučujících cizí jazyky, např. ve výuce angličtiny byl jejich podíl 3,1 %, ve výuce němčiny pak 5,4 %. Na okraj lze také poznamenat, že se mírně zvýšil počet

v rámci projektu NIQUES druhou celoplošnou generální zkoušku ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol, jejímž cílem bylo kromě jiného poskytnout zpětnovazebnou informaci o úrovni výsledků vzdělávání v cizích jazycích žákům, jejich rodičům, učitelům i ředitelům škol. Testy ověřovaly, do jaké míry žák zvládá požadavky obsažené v minimálních vzdělávacích standardech základního vzdělávání.

Tabulka 1 na následující straně ukazuje podíly žáků, kteří řešili ve druhé části testu z cizího jazyka úlohy základní úrovně (úroveň standardu) a úlohy vyšší úrovně. Hranicí pro postup k úlohám vyšší úrovně byla úspěšnost alespoň 67 % v úlohách základní úrovně. Porovnání výsledků žáků s požadavky vzdělávacích standardů poskytuje učitelům důležitou informaci k dalšímu efektivnímu rozvoji jazykových vědomostí a dovedností žáků a žákům zároveň naznačuje jejich slabá místa. Ve středním vzdělávání narostl

ČŠI: TRENDY VE VÝUCE CIZÍCH JAZYKŮ

Pokračování ze strany 1

počet škol, které mají zpracovanou samostatnou koncepci výuky jazyků. Zvýšil se podíl žáků, kteří se zúčastnili výuky angličtiny, avšak právě u vyučujících angličtiny byla zjištěna nejnižší kvalifikovanost.

Nejvyšší kvalifikovanost měli učitelé němčiny a ostatních cizích jazyků. Nejlépe zajištěna byla kvalifikace vyučujících na gymnáziích. Podíl vyučujících zapojených do různých forem dalšího vzdělávání se zvýšil (41,4 %). Počet rodilých mluvčích ve výuce na středních školách byl nejvyšší v Praze (13,4 %). Nepříznivým zjištěním byl pokles podílu škol, které zohledňovaly návaznost na výuku v předchozím stupni.

Pro dosažení určitých výstupních úrovní je přitom zajištění návaznosti mezi základní a střední školou nezbytné. Střední školy by měly systematicky využívat jazykové testy ke zjištění jazykových dovedností nově nastupujících žáků a následně je zařazovat do skupinové výuky na základě úrovně jejich výsledků.

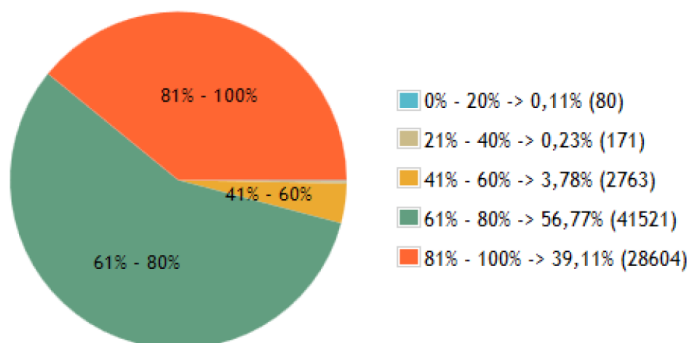
Na závěr je třeba připomenout, že stále není systémově dořešeno zavedení jazykových zkoušek ve středních školách a rovněž nejsou propojeny systémy a postavení státních zkoušek v rámci ČR ani v rámci uznávání certifikátů v EU. Tento problém, kromě jiného, řeší připravená novela školského zákona, jež však s ohledem na politickou situaci nebyla zatím předložena.

V rámci podnětů ke zlepšení stavu výuky cizích jazyků pak Česká školní inspekce navrhuje vytvořit systém povinného dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti cizích jazyků, usiluje o implementaci Společného evropského referenčního rámce pro cizí jazyky do hodnocení vzdělávání v cizích jazycích apod. Problematika výuky cizích jazyků zůstává jednou z priorit ČŠI i ve školním roce 2013/2014.

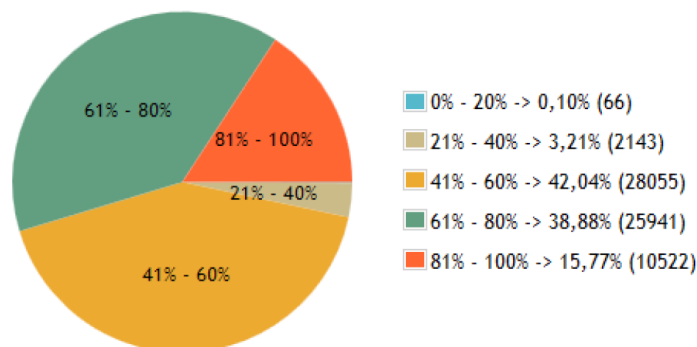
PhDr. Ondřej Andrys
Mgr. Zuzana Janotová

Grafy ukazují podíly žáků dle průměrné úspěšnosti v úlohách základní úrovně z angličtiny (porovnání se standardem) v pásmech 0–20 %, 21–40 %, 41–60 %, 61–80 % a 81–100 %. Zahmuty byly pouze výsledky žáků bez vyznačené speciální vzdělávací potřeby (údaje v závorkách v legendě grafů uvádějí reálné počty zahmutých žáků).

5. ročník Anglický jazyk

9. ročník Anglický jazyk

Tabulka 1

5. ročník		
angličtina	30,5 % (22.289 žáků) základní úroveň	69,5 % (50.850 žáků) vyšší úroveň
9. ročník		
angličtina	58,0 % (38.725 žáků) základní úroveň	42,0 % (28.002 žáků) vyšší úroveň
němčina	76,0 % (2.550 žáků) základní úroveň	24,0 % (804 žáků) vyšší úroveň
francouzština	75,0 % (344 žáků) základní úroveň	25,0 % (115 žáků) vyšší úroveň

RVP.CZ – INSPIRACE PRO JAZYKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

„Když děti vystavíte cizímu jazyku, osvojí si ho přirozeně, stejně jako se naučí jíst přiborem, když právě nemají po ruce lžičku. Učí se druhému jazyku zároveň se svým mateřským jazykem a nijak to neřeší. Nevadí jim, že něčemu nerozumějí. Papouškují a napodobují to, co vidí a slyší, neomrzí je říkat jednu (pro nás dospělé nesmyslnou) řikanku pořád dokola, vystačí si s málem, ale to „málo“ obvykle velmi kreativně využívají a rozvíjejí. A pořád dál nasávají další slova a výrazy – pokud jim k tomu dáte příležitost,“ říká Ivana Chmelářová ve svém článku Angličtina a děti v předškolním a mladším školním věku – tipy a triky pro učitele i rodiče, který je zveřejněn na Metodickém portálu. Učení cizímu jazyku může probíhat různými formami.

Metodický portál RVP.CZ nabízí jednak teoretické informace o krocích, jak integrovat cizí jazyk do výuky (tematické vyučování, metoda CLIL, Evropské jazykové portfolio aj.), a samozřejmě praktickou podporu pro výuku.

Zdroje a výukové materiály

Metodický portál RVP.CZ nabízí inspiraci a náměty k jazykové výuce napříč všemi moduly. Metodické a didaktické texty v modulu Články, pracovní listy a prezentace v modulu DUM, tematické plány a náměty učitelů z praxe v modulu Wiki, videoukázky z virtuálních hospitací a audio nahrávky v modulu AudioVideo, komentáře a nápadité příspěvky v modulu Diskuze nebo sbírky odkazů a materiálů v modulu Digifolio – <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=5365>.

Všechny materiály a náměty mohou registrovaní uživatelé shromažďovat v tzv. kolekcích – sbírkách odkazů, které si sami vytvoří a třídí. Od jara letošního roku přibyla novinka – sbírky lze tvořit společně s dalšími registrovanými uživateli Metodického portálu RVP.CZ, které si autor (zakladatel kolekce) zvolí. Lze tak velmi snadno „sesbírat“ zdroje, které mohou používat učitelé jednoho ročníku. Ukázka jedné sbírky pro 2.–3. období ZV: <http://profil.rvp.cz/kolekce/395>. V rámci aktivit uživatelů Metodického portálu RVP.CZ byla také vytvořena skupina Jazykové vzdělávání, která sdružuje zájemce o tento okruh vzdělávání – <http://digifolio.rvp.cz/group/view.php?id=13>. Členové skupiny zde vytvořili několik zajímavých sbírek odkazů a textů.

Pavla Hublová

ZNÁTE SVOU ÚROVEŇ V JAZYCÍCH?

Každý, kdo vyplňuje životopis nebo se například hlásí do jazykového kurzu, musí umět vysvětlit, jaká je jeho úroveň jazykových dovedností. Celoevropsky srozumitelnou a transparentní možnost hodnocení nabízí úrovně A1–C2, které jsou definovány Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky, navrženým Radou Evropy.

Každá učebnice a vydaný certifikát nebo i například maturitní zkouška se na tyto úrovně odkazují. Co ale dělat v případě, že žádný takový doklad nevlastníme, ale přesto máme jazykové dovednosti jednoho nebo více jazyků a chceme je pomoci úrovní popsat? Pomoc nabízí on-line aplikace Evropského jazykového portfolia (EJP). Pro každou úroveň a jazykovou dovednost zde naleznete soubor deskriptorů, tedy konkrétních popisů toho, co máme na dané úrovni zvládnout. Uživatel pak jednoduše sám zaškrtnává, zda danou dovednost ovládá dobře, jen trochu, nebo ji ještě neovládá vůbec. U vybraných deskriptorů se objevují i cvičení, ve kterých si své hodnocení může každý ověřit. Po uložení se objeví procentuální výsledek sebehodnocení. V případě, že uživatel dosáhl 80 %, může považovat úroveň za splněnou. Nedílnou součástí aplikace je i jazykový pas, do kterého se automaticky všechny aktuální úrovně sebehodnocení zaznamenají. Jazykový pas je jedním z dokumentů Europassu, které

pomáhají informovat o dosažených kvalifikacích, získaných znalostech a dovednostech u nás či v Evropě.

EJP z pohledu učitelů

Evropské jazykové portfolio je od konce roku 2011 přístupné na Metodickém portálu RVP. CZ. Tento nový modul portálu nabízí prostředí, kde může učitel komentovat žákovy postupy a úspěchy a vést ho tak zcela individuálním směrem. Možnost sdílení materiálů dále nabízí rozšířené možnosti koordinace žákovy činnosti i mimo běžné vyučování. Dalším významným přínosem modulu EJP je grafické zobrazení pokroku žáka, což odpovídá moderním trendům tzv. gamifikace výuky. Žák je prostřednictvím hravých prvků a vizualizace více motivován nejen k aktivnímu přístupu k výuce jazyka, ale také si rozvíjí schopnost sebehodnocení a kritického myšlení. Zařazení elektronické verze EJP do výuky cizího jazyka je krokem, který umožní rozvíjet u žáků nejenom jazyky, ale také informační gramotnost. Podle odborníků by totiž rozvoj ICT kompetencí neměl probíhat pouze v samostatném předmětu, ale musí být zakotven ve výuce všech předmětů.

www.evropskejazykoveportfolio.cz
<http://ejp.rvp.cz/>

Michala Čičváková
Pavla Hublová

SLOVNÍK DOVEDNOSTÍ DISCO

Slovník dovedností a kompetencí DISCO nabízí překlady termínů, ale i celých kompetenčních frází v celkem jedenácti evropských jazycích. Slovník může využít každý, kdo váhá, jak výstižně v životopise nebo motivačním dopise popsat své odborné či osobní dovednosti, a to jak v českém jazyce, tak v angličtině, němčině či dalších evropských jazycích. Kromě uchazečů o práci je slovník vhodnou pomůckou i pro učitele a školy organizující studijní stáže nebo hledající partnerské školy. Nová podoba slovníku je k dispozici zdarma na www.disco-tools.eu. Naleznete zde více než 104.000 termínů a pojmů a 36.000 vět popisujících odborné dovednosti a kompetence v češtině, angličtině, němčině, francouzštině, polštině, španělštině, italštině, slovenštině, maďarštině, švédštině a litevštině.

Michala Čičváková

JAZYKY NA GOOGLU

Google EDU Group ČR (GEG ČR) je neformální společenství pro podporu využívání technologií ve vzdělávání. Po celé republice vznikají GEG skupiny, organizované učiteli, které pořádají setkání přímo ve školách, nebo on-line na internetu. Témata akcí povstávají od učitelů – zabýváme se tím, co někteří z nás už vyzkoušeli, nebo co bychom teprve chtěli společně vyzkoušet. Rozvíjení jazykových dovedností žáků i učitelů probíhá v rámci komunity například těmito formami: předáváme si odkazy na zajímavé články či pracovní listy, diskutujeme o nových aplikacích a učíme se je využívat, scházíme se prostřednictvím tzv. Hangoutu a společně diskutujeme různá témata, sdílíme materiály a zkušenosti. Články o akcích, informace a odkazy najdete na stránce www.gegcr.cz. Jako ochutnávku nabízíme videa, která jsme točili v loňském školním roce právě v prostředí Hangoutu. Inspirovat vás mohou například sdílené dokumenty a prezentace, snadno využitelné nejen v jazykovém vzdělávání, ale i v jiných předmětech.

Lenka Urbanová

CO JE SPOLEČNÝ EVROPSKÝ REFERENČNÍ RÁMEC?

Rámec popisuje, co se musí studenti naučit, aby užívali jazyka ke komunikaci, a jaké znalosti a dovednosti musí rozvíjet, aby byli schopni účinně jednat. Popis se rovněž týká kulturního kontextu, do něhož je jazyk zasazen. Rámec také definuje úrovně ovládání jazyka, které umožňují měřit pokrok studentů v každém stádiu učení se jazyku a v průběhu celého života. Jde o úrovně A 1 (nejnižší) až po C 2 (nejvyšší). Společný evropský referenční rámec má překonat bariéry v komunikaci mezi odborníky pracujícími v oboru moderních jazyků, které vyplývají z existence různých vzdělávacích systémů v Evropě. Usnadní také vzájemné uznávání kvalifikačních osvědčení získaných v různých studijních kontextech, a tak napomůže mobilitě v Evropě.

ZF

ANGLIČTINA JE LATINOU DNEŠKA

Prvního září tohoto roku vstoupil v platnost upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, který zavedl povinnou výuku dvou cizích jazyků na druhém stupni ZŠ. O tom, jak se na školách učí cizí jazyky i jak se školy na tuto změnu připravily, jsme si povídali s Mgr. Janem Kordou, ředitelem ZŠ Lyčkovo náměstí v Praze-Karlíně, Mgr. et Bc. Radkem Dolenským, ředitelem 1. ZŠ v Plzni, a s jeho zástupkyní Mgr. Danou Jíchovou.

Znalost cizích jazyků je dobrá k tomu, abychom poznali kulturu ostatních zemí, aby se svět propojil a bylo méně konfliktů. Tak uvažuje Tereza z deváté třídy s rozšířenou výukou cizích jazyků na 1. ZŠ v Plzni. Jazyky ji baví, ve volném čase čte v angličtině a němčině a dívá se na filmy v originálním znění. Ráda by se naučila mluvit plynule a jazyky později využila i v zaměstnání. Podle jejích spolužáků se znalost cizích jazyků vyplatí hlavně při cestování do zahraničí – aby se člověk domluvil s místními a dokázal přežít, protože nelze čekat, že by se cizinci učili česky. Někteří žáci 9. C by si díky znalosti cizích jazyků chtěli najít v zahraničí kamarády.

Nebát se komunikovat

„Důležité je, aby se děti nebály mluvit, měly dostatek slovní zásoby a věděly, jak se používají základní časy,“ shrnuje cíle výuky cizích jazyků na základní škole Jan Korda, ředitel ZŠ Lyčkovo náměstí v Praze-Karlíně a předseda Asociace profesí učitelství ČR. Nicméně právě komunikace v cizím jazyce dělá českým dětem problémy.

Podle výroční zprávy České školní inspekce za školní rok 2011/12 by se cizím jazykem, který se učí ve škole, dle jejich vlastního názoru v zahraničí bez problému domluvil jen 8,7 % žáků základních škol, necelá desetina žáků prvních ročníků středních škol a pětina žáků v posledním ročníku střední školy. Češi si v cizích jazycích obecně nevěří. Podle údajů Eurobarometru si třetina Čechů myslí, že na učení cizích jazyků nejsou dobří, což je největší podíl ze všech zemí EU.

Na 1. ZŠ v Plzni pomáhá zlepšit komunikativní dovednosti žáků v angličtině rodilý mluvčí, kterého škola přijala díky podpoře z projektu EU peníze školám. Ve třídách s rozšířenou výukou jazyků vede hodiny založené vyloženě na konverzaci, žáci z ostatních tříd si mohou konverzaci v angličtině zapsat jako povinně volitelný předmět. Výuka probíhá v malých skupinkách okolo 15 žáků, jejím cílem je, aby se komunikace v cizím jazyce stala pro děti přirozenou. Na konci školního roku podává rodilý mluvčí žákům zprávu o tom, jak s ním komunikují a jak se zapojují do diskuse.

Pokud jsou ve skupině děti, které se příliš neprojevují, v hodnocení zdůrazní, že mají dostatečné znalosti na to, aby zvládly komunikaci, jen se přestat bát.

Pokračování na straně 4

ANGLIČTINA JE LATINOU DNEŠKA

Pokračování ze strany 3

4

Podle zástupkyně ředitele, angličtinářky Dany Jíchové, se i po několika měsících výuky s rodilým mluvčím stále najdou děti, které se stydí víc projevit a zapojit se do konverzace.

Aby si ujasnili, čeho už v cizích jazycích dosáhli a v čem by se ještě měli zlepšit, vedou si žáci 1. ZŠ v Plzni jazyková portfolia,

denci. Česká republika je ve znalosti jazyků na 19. místě z 27 zemí EU, podíl lidí schopných mluvit alespoň jedním cizím jazykem poklesl od roku 2005 o 12 %, což je druhý největší pokles po Slovensku (17 %). Jiným než mateřským jazykem se u nás domluví 49 % lidí, dvěma cizími jazyky 22 %, což je o 7 % méně než v roce 2005. Pokud jde o výuku cizích jazyků v Evropě, podle údajů Eurostatu se v roce 2011 na 2. stupni

ilustrační foto

sloužící k sebehodnocení znalostí a dovedností. Na prvním stupni si děti zakládají práce, které při angličtině vytvořily, na druhém stupni pracují jazykové třídy s Evropským jazykovým portfoliem, což je složka dokumentů, do níž si žáci zapisují své zkušenosti s učením cizích jazyků – jak dlouho se jazyk učí, co jim při učení pomáhá, čeho chtějí dosáhnout apod. K jednotlivým kompetencím – mluvení, psaní, čtení a poslech – zároveň přiřazují úroveň dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERR).

Nakonec vlastní hodnocení probírají s učiteli, kteří jim radí, na co by se v cizích jazycích měli zaměřit, a potvrzují jejich jazykovou úroveň. Škola příležitostně využívá také metodu CLIL, která integruje cizí jazyky do výuky neязыkových předmětů.

Metoda CLIL se ve formě přibližně patnáctiminutových „jazykových spršek“ (language showers) zapojuje nejčastěji do předmětů občanství a zdraví, výtvarná kultura a někdy i do českého jazyka. Škola by ráda využívala CLIL častěji, brání jí v tom ovšem velká náročnost příprav na takové hodiny. Žáci si podle zástupkyně ředitele zvykají na nový způsob výuky velmi brzy. „Často se zatváří překvapeně, ale okamžitě začnou spolupracovat. Je to pro ně zpestření,“ říká Dana Jíchová.

Orientace v dalším jazyce je nezbytná

Jak ukázalo šetření Eurobarometru, jazykové dovednosti Čechů mají sestupnou ten-

základních škol učilo dva cizí jazyky více než 70 % žáků ve 13 ze 24 zemí EU s dostupnými údaji. Patří k nim například Dánsko, Švédsko, Finsko, Nizozemsko a Lucembursko, ze zemí bývalého východního bloku pak Litva, Lotyšsko a Rumunsko. Na základě změny RVP pro základní vzdělávání se budou čeští žáci učit další cizí jazyk nejpozději od 8. ročníku v minimální celkové časové dotaci šest hodin týdně. To znamená, že školy mohou nabídnout výuku dalšího cizího jazyka například v 8. a 9. třídě po třech hodinách týdně nebo v 7., 8. a 9. třídě po dvou hodinách. V odůvodněných případech – u žáků-cizinců, u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a z organizačních důvodů – může škola místo vyučování dvou cizích jazyků prohloubit výuku prvního cizího jazyka. O odůvodněných případech rozhoduje ředitel školy.

Vedení 1. ZŠ v Plzni hodnotí zavedení povinné výuky druhého cizího jazyka na 2. stupni základních škol pozitivně. Nesouhlasí přitom s názory, podle nichž je lepší soustředit se na jeden cizí jazyk a nemást děti učením druhého. „Cílem dětí, které celkově nejsou studijní typy, není umět perfektně anglicky. Důležité je, aby se domluvíly. Angličtinu vnímáme jako latinu dneška, ale i němčina je pro nás důležitá, protože je za humny. I děti, které se vyučí, budou potřebovat alespoň základní orientaci v dalším jazyce. Působí zde nadnárodní firmy a i pro dělnické profese bývá výhodou, když se orientují nejen v angličtině,“ vysvětluje ředitel školy Radek Dolenský.

Na 1. ZŠ v Plzni se žáci učí povinně další cizí jazyk od sedmé třídy již řadu let – od doby, kdy škola přešla od osnov k vlastnímu školnímu vzdělávacímu programu (ŠVP). Výuka druhého cizího jazyka je zaměřena hlavně na konverzaci, základní gramatiku a slovní zásobu, tak aby žáci získali jazykové dovednosti nezbytné pro cestování do zemí, kde se daným jazykem mluví.

Vybrat si mohou mezi němčinou a francouzštinou. Že by děti učivo nezvládaly, se podle zástupkyně ředitele Dany Jíchové nestává. Učitelé přizpůsobují výuku podmínkám ve skupině a snaží se najít rovnováhu, aby výuka nebyla pro děti příliš těžká, ale naopak ani jednoduchá. Výstupní úroveň druhého cizího jazyka je A1 dle SERR, což je základní znalost.

Druhý cizí jazyk nelze zavést ze dne na den

Podle ředitele ZŠ Lyčkovu náměstí v Praze-Karlíně Jana Kordy není výuka druhého cizího jazyka na základních školách špatná myšlenka, vyžaduje však řadu organizačních změn a je nutné si předem ujasnit, jak druhý cizí jazyk učit, aby ho děti dokázaly zvládnout.

Důraz by se podle něj měl dát na komunikativní znalost. Škola v současnosti nabízí od šesté třídy volitelnou němčinu, každým rokem se na ni hlásí třetina až polovina ročníku. Podle Jana Kordy se občas stává, že děti po části školního roku přecházejí z němčiny na cvičení z češtiny (to je alternativou), protože jim němčina nejde a hrozí jim špatné známky. „Je to dané složením žáků ve škole. Máme zde 15 až 20 % romských žáků, Karlín s sebou přináší i sociálně slabší rodiny. Ne každé dítě němčinu zvládá,“ popisuje Jan Korda.

ZŠ Lyčkovu náměstí od letošního září druhý cizí jazyk povinně nezavedla, namísto toho prohloubila výuku angličtiny. Podle Jana Kordy si opatření vyžádá změnu učebního plánu a vytvoření nové verze ŠVP pro žáky, kteří se doposud učili jen angličtinu. Výuku druhého cizího jazyka zatím nelze zajistit ani personálně. Škola nejprve zváží, který jazyk je vhodný pro určitý typ dětí, zmapuje návaznost nabídky jazyků na středních školách a za rok pravděpodobně nabídne výběr ze dvou dalších cizích jazyků. Podle ředitele Kordy musí učitelé také projít metodikou, jak učit žáky se specifickými poruchami učení.

Alena Nová

NÚV Národní ústav
pro vzdělávání

školské poradenské zařízení a zařízení pro
další vzdělávání pedagogických pracovníků

příloha čtvrtletníku VZDĚLÁVÁNÍ

Ročník 2, ISSN 1805-3394

Číslo 3/2013 vyšlo 15. 9. 2013.

Vydává: NÚV, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10
Tel.: 274 022 111

www.nuv.cz, redakce@nuv.cz

Redakce: Zoja Franklová, Alena Nová, Jan Klůfa
Grafika a sazba: Jan Velický